

درس تربیت‌بدنی با توجه به ماهیت عملی آن، از جمله دروسی است که ارتباط بین مربی و متربی در آن، ارتباطی توأم با نشاط، درک متقابل و کاملاً تعاملی است. این ارتباط دوسویه بین معلم و دانش‌آموز و دانش‌آموزان با یکدیگر آثار بسیار سودمندی بر رشد اجتماعی دانش‌آموزان خواهد داشت. تا جایی که می‌توان ادعا کرد، در هیچ کلاس درسی دیگری چنین تعامل و فرصت یادگیری امکان ظهور و بروز ندارد.

تربیت‌بدنی فواید جسمانی، روانی و اجتماعی بسیاری برای دانش‌آموزان دارد و شایستگی‌های بسیاری را از جمله شایستگی‌های جمعی می‌توان در دانش‌آموزان ارتقا داد. این مهم محقق نخواهد شد مگر اینکه معلم تربیت‌بدنی به‌عنوان فردی که فرصت‌های یادگیری را برای دانش‌آموزان ایجاد می‌کند به نقش خود واقف باشد و برای آن برنامه‌ریزی داشته باشد.

تربیت بدنی فرصتی برای تربیت اجتماعی دانش‌آموزان

دکتر زهرا تسلیمی ▶

کارکردهای اجتماعی تربیت که از مصادیق تحقق ابعاد اجتماعی حیات طیبه هستند باید توسط معلمان تربیت‌بدنی در ساعت درس تربیت‌بدنی و زمان پرداختن به فعالیت‌های مکمل ورزشی و حتی حین برگزاری مسابقات ورزشی و در حاشیه آن‌ها مورد توجه قرار گیرد، چرا که هدف اصلی درس تربیت‌بدنی و فعالیت‌های ورزشی در مدارس باید تربیت فردی و اجتماعی دانش‌آموزان و ایجاد موقعیت برای دستیابی و تمرین مراتب حیات طیبه باشد.

در این زمینه معلم تربیت‌بدنی خردمند و آگاه اهداف تلاش‌های خود را نه تنها معطوف به هدف‌های خرد برنامه درسی خواهد کرد، بلکه از هر فرصتی در آموزش مهارت‌های حرکتی، فرصت آموختن و تمرین درسی از زندگی و تربیت دانش‌آموزان را خواهد گنجانید.

با توجه به آنچه ذکر شد، می‌توان دریافت که تربیت اجتماعی متربیان یکی از اهداف اساسی است که نظام تعلیم و تربیت رسمی آن را دنبال می‌کند. بنابراین تربیت اجتماعی را براساس هدف کلی جریان تربیت در نظام جمهوری اسلامی می‌توان آماجگی جمعی متربیان برای تحقق حیات طیبه در همه ابعاد و مراتب تعریف کرد. لذا متربیان برای تحقق این هدف باید مجموعه‌ای از شایستگی‌های لازم را کسب کنند. منظور از شایستگی‌های لازم، مجموعه‌ای ترکیبی از صفات، توانمندی‌ها و مهارت‌های فردی و جمعی (نظیر تعقل، معرفت، ایمان، اراده و تقوا) ناظر به تکوین و تعالی هویت در تمام شئون زندگی و تمام مؤلفه‌های جامعه صالح است که متربیان در جهت درک موقعیت خود و دیگران و عمل برای بهبود مستمر آن در راستای آماده شدن برای تحقق مراتب حیات طیبه باید آن‌ها را کسب کنند که این شایستگی‌ها بیان تفصیلیافته‌ای از همان هدف کلی فرایند تربیت است.

براساس اسناد آموزش و پرورش کشور، تربیت‌بدنی و فعالیت‌های ورزشی بخش مهمی از فرایند تربیت (فردی و اجتماعی) به حساب می‌آید. درس تربیت‌بدنی و فعالیت‌های ورزشی متنوعی که در مدرسه به شکل‌های متعدد قابل برنامه‌ریزی

است، ظرفیت بسیار ارزشمندی برای تحقق اهداف تربیت فردی و به‌ویژه تربیت اجتماعی کودکان و نوجوانان به حساب می‌آید. اما آنچه در عمل در کلاس‌های درس تربیت‌بدنی مدارس اتفاق می‌افتد بیشتر تأکید بر جنبه‌های فردی تربیت است و در بیشتر مواقع اهداف جسمانی بر اهداف عاطفی و روانی برتری می‌یابد، در صورتی که فعالیت‌های ورزشی و محیط و فضای که ایجاد می‌کنند باید وسیله‌ای برای تحقق اهداف بلندمرتبه تربیتی چه در بعد فردی و چه در بعد اجتماعی قلمداد شوند. ماهیت درس تربیت‌بدنی و فعالیت‌های ورزشی که در مدارس اجرا می‌شود به‌گونه‌ای است که می‌توان ادعا کرد هیچ درس دیگری همانند آن نمی‌تواند زمینه‌ساز تربیت اجتماعی متربیان به‌صورت عملی شود. تجربه‌های ارزشمندی که در حین درگیری در فعالیت‌های ورزشی حاصل می‌شود نقش بسزایی در جامعه‌پذیری و اجتماعی شدن کودکان، تقویت انسجام اجتماعی و امنیت ملی خواهد داشت. اما حلقه مفقوده تحقق این اهداف خطیر، آگاهی معلمان تربیت‌بدنی است که باید به آن توجه ویژه داشت. فرصت تعامل دانش‌آموزان با معلم و با سایر دانش‌آموزان فرصت مغتنمی برای القای اهداف تربیت اجتماعی دانش‌آموزان به‌شمار می‌آید.

کارگروهی در کلاس درس تربیت‌بدنی یکی از بهترین فرصت‌های تمرکز معلمان بر تربیت اجتماعی دانش‌آموزان است که باعث شکل‌گیری حس انسجام و هماهنگی و همکاری در دانش‌آموزان می‌شود. تعامل دانش‌آموزان با یکدیگر که در کلاس درس تربیت‌بدنی و هنگام فعالیت بدنی ناگزیر است، امکان اجتماعی شدن دانش‌آموزان را فراهم می‌کند. عمل به قوانین و مقررات کلاس درس تربیت‌بدنی و رشته‌های مختلف ورزشی باعث جامعه‌پذیری دانش‌آموزان خواهد شد. حفظ و ارتقای سلامت دانش‌آموزان و ارتقای سبک زندگی فعال و سالم که جزء اهداف غایی درس تربیت‌بدنی و فعالیت‌های ورزشی است باعث صرفه‌جویی در هزینه‌های سلامت، پیشگیری از بیماری‌های غیرواگیر، داشتن نیروی کار سالم و سرزنده و تقویت امنیت ملی خواهد شد.

**آنچه در عمل
در کلاس‌های
درس تربیت‌بدنی
مدارس اتفاق
می‌افتد بیشتر
تأکید بر جنبه‌های
فردی تربیت است
و در بیشتر مواقع
اهداف جسمانی
بر اهداف عاطفی
و روانی برتری
می‌یابد**